

چهارشنبه

عشق غیور در آینه کربلا

یکی از بنیادهای مانیفست شیعه بهنگام عمل کردن است که به فرمایش رهبر معظم انقلاب ویژگی شیعه باید همین باشد که این موضوع را با سید محسن بنی فاطمه، ذاکر اهل بیت^(ع) بررسی کردیم

سینمایی بادورنمای
حماسه و روشنگری

گام‌های اولیه ایجاد پیوند فرهنگی میان زائران حسینی و فیلم‌های عاشورایی با سینما اربعین برداشته شد

راهپیمایی جهانی
به روایت رسانه ملی

شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی برای اربعین برنامه‌های متنوعی را تدارک دیده‌اند

آزار منافقین علیه
پژوهشگر برجسته ایرانی

«بین خطوط» در گفت‌وگو با نویسندگان جهان پلی میان فرهیختگان و مخاطبان ایجاد کرده است

پیوند آزادگی با روح حماسی ایرانیان

خیالی نگاری از پایه‌ای‌ترین هنرهای ایران است که از تلاطم نگاه سیاسی درباریان و استعماری غرب، روح حماسی و دینی ایرانیان را بازنمایی کرد

تابلوی قهر عاشورای حسین قوللر آغاسی

در حالی‌از سکون قرار دارد. چهره بدکاران نیز معمولاًکریه و ناموزون ترسیم می‌شوند. این شیوه در نگارگری در تاریخ ایران بی‌سابقه است و در نقاشی‌های دوره قاجار دیده نمی‌شود.

■ نمود واقعه عاشورا در یکی از نقاشی‌های قهوه‌خانه‌ای

در پرده یا تابلوی عاشورا اثر نقاش بزرگ حسین قوللر آغاسی وقایع مختلف روز عاشورا و قبل و بعد از آن یکجا به نمایشی درآمده است. این پرده واحد به زیبایی اسارت اهل بیت(ع) و مجلس یزید در شام را به تصویر کشیده و برای این کار از رنگ‌هایی شفاف و تصویرسازی‌های زیبا استفاده کرده است. قوللر آغاسی به عنوان یک هنرمند مذهبی شمایل امام حسین(ع) را با ظرافت تمام و در نهایت شکوه و عظمت نشان می‌دهد و با دستمایه قرار دادن رنگ سبز و سفید اسلام، طهارت، پاکی، روشنی و معصومیت را در اندام شمایل‌ها به تصویر می‌کشد و رنگ تیره و سیاه را در اندام اشقیای و بدکاران و دشمنان دین خدا متجلی می‌کند. رنگ قرمز و قهوه‌ای نشانی از زمین و محل وقوع حادثه و رنگ آبی جلوه‌گر ملکوت است. آسمان در این نقاشی دربردارنده دو مفهوم محل نزول وحی و بلاست و رنگ آبی ملکوتی بودن آن را نشان می‌دهد. نوع معماری ساختمان‌ها، سلاح‌ها و ابزارها، تصویر طبیعت و حتی بدن انسان رخ‌دادن در این تصویرگری در متجسم‌کردن و به تصویر درآوردن مفهوم مذهبی واقعه کربلا موفق بوده و بیننده را در حال وهوای قرن‌ها پیش می‌برد. تصویر یزید به گونه‌ای ترسیم شده که بدکاری وی را بازنماید. حضور کعبه معلی در پشت صحنه وقایعی که در حال رخ‌دادن است، با یادکرد قداست این نقاشی زمان و مکان را درهم می‌نوردد و طرحی نو می‌آفریند.

در دوره قاجار هنری با نام نقاشی قهوه‌خانه‌ای در میان مردم عادی پا گرفت که به آن خیالی نگاری نیز می‌گفتند. تحولات پس از مشروطه در آفرینش این نوع نقاشی تأثیر بسزایی داشت و عمدتاً نقاشان غیردرباری و حرفه‌ای، آنها را به تصویر می‌کشیدند. این نوع نقاشی که با با گرفتن پرده‌های تعزیه خود را نشان دادند، مراسم مذهبی شیع

و واقعه کربلا را به تصویر می‌کشید و تلفیقی از عمق نمایی نقاشی اروپایی با شگردهای سنتی نگارگری ایرانی بود. این نوع تصویرگری باعث آفرینش آثاری شد که از لحاظ بصری خام بودند و در عین حال روح حماسی را در ایرانیان زنده کردند.

منابع:

- پاکباز، روبین. ۱۳۸۹. (نقاشی ایران از دیرباز تا امروز). تهران: زرین و سیمین. چاپ نهم.
- اسماعیل زاده، حسن. ۱۳۸۵. (نقاشی مکتب قهوه‌خانه). تهران: نشر نظر. چاپ اول.
- گودرزی، مرتضی. ۱۳۸۴. (تاریخ نقاشی ایران از آغاز تا عصر حاضر). تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). چاپ اول.
- بررسی عناصر تزئینی در نقاشی قهوه‌خانه‌ای با تاکید بر آثار حسین قوللر آغاسی، بهاره بهاری، دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در مهندسی و علوم و تکنولوژی، اسفند ۱۳۹۴.

واقعه عاشورا در تاریخ تشیع از جمله

مهم‌ترین وقایعی است که در نگارگری

ایرانی نمود پیدا کرده است. این واقعه،

از زمان نخستین اقدامات امام

حسین(ع) برای جنگ با یزید تا

دستگیری زنان و کودکان اهل بیت

پیامبر(ص) و به اسارت گرفته شدن آنها و

حتی خطبه‌های حضرت زینب(س) و

امام سجاد(ع) به نگارگری ایرانی که در دوره قاجار نام نقاشی

قهوه‌خانه‌ای را به خود گرفت، راه یافت. این اقدام ایرانیان در زنده

نگه داشتن نام و یاد امام حسین(ع) در این دوره عملی است که در

تاریخ نقاشی ایرانی-اسلامی بی‌سابقه است.

در آستانه حکومت قاجار تحولات زیادی در سراسر اروپا رخ داد.

بالبطبع این تحولات که در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی

صورت گرفته بود، بر ایران نیز تأثیر گذاشت و هنر تصویرگری ایران که

پایه‌های آن در دوره زندیه و صفویه بنا شده بود، تغییرات چشمگیری

یافت. در واقع هنر نقاشی دوره قاجار هنر بینابین و حد فاصل بین

هنر سنتی ایران و هنر مدرن ایران محسوب می‌شود. از همین

روست که در این دوره نقاشی ایرانی با فاصله گرفتن از دنیای مثالی

نگارگری و با الگوبرداری از هنر غرب به واقع‌گرایی نزدیک شد. این

نوع نقاشی در میان هنرمندانی از مردم عامه رواج یافت که اکثراً

شمایل نگار، پرده نگار و تصویرگران گمنام و مکتب‌نرفته‌ای بودند

که مصیبت کربلا را در قالب هنر مذهبی ریختند و رنگ و بویی تازه

به آن بخشیدند. این نقاشان که خود را «خیالی‌ساز» می‌نامیدند

و عمر خود را وقف فرهنگ عامه کردند، غالباً حرفه دیگری داشته و

به کاشی‌کاری، گچ‌بری و... مشغول بودند. آنها از طریق تجربی و بنا

بر علاقه و ایمان خود پرده نگاری رنگ و روغن را آموخته بودند و گاه

تصورات و خیال‌های خود را غیر از پارچه روی دیوار، شیشه، چوب و

سرامیک به تصویر درمی‌آوردند.

هما شورا، بحث گروه فرهنگ و رسانه

شاهان قاجار برای رسیدن به اهداف سیاسی خود سعی داشتند با

مراسم مذهبی شیعیان را به یکدیگر نزدیک سازند. بدین منظور آنها

از نگارگری ایرانی که در این دوره شکل و نام جدیدی به خود گرفته

بود و ثمره تعزیه خوانی و عزاداری‌های حسینی(ع) بود، جانبداری

می‌کردند. این نوع تصویرگری نام‌های مختلفی همچون نقاشی

قهوه‌خانه‌ای، نقاشی خیالی و نقاشی عامیانه به خود گرفت و به آینه

تمام‌نمای اندیشه و هنر کسانی بدل شد که آفرینندگان آنها بودند

و اساطیر و اعتقادات ملی و مذهبی و روح فرهنگ حاکم بر افشار

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...

و سلاطین و پادشاهان و حاکمان و...